

РЕШЕНИЕ

№ 4158

гр. София, 22.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 03.06.2022 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Антоанета Аргирова

ЧЛЕНОВЕ: Луиза Христова

Анастасия Хитова

при участието на секретаря Росица Б Стоева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **12804** по описа за **2021** година докладвано от съдия Луиза Христова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208-228 АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС.

Образувано е по касационна жалба на Н. П. Р. срещу решение № 5525 от 01.10.2021г. по адм.дело № 2921/2021г. на АССГ, 5 с-в, В ЧАСТТА, с която се отхвърля иска срещу главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – МП за сумата над 50лв. до претендираната сума от 584 лв. за претърпените неимуществени вреди поради лошите условия в затвора за периода от 11.05.2018г. до 15.05.2018г., и В ЧАСТТА с която се отхвърля иска за сумата от 1400лв. за претърпените неимуществени вреди поради недопускане на правна помощ на 11.05.2018г. Жалбоподателят посочва, че е бил държан заключен без да са били налице условията за това. Освен това не е разполагал с елементарни хигиенни условия, разходка на открито, правна помощ. Така определеният от съда размер на обезщетението не е достатъчен, за да обезщети претърпените от него неимуществени вреди. Същият не е съобразен с чл. 52 от ЗЗД, доколкото обезщетението не е съобразено с конкретното неблагоприятно въздействие и начина на живот на пострадалия. Поради това се иска от съда да отмени решението в оспорената част и вместо да него да постанови друго, с което да уважи претенцията на жалбоподателя в цялост.

Делото е образувано и по касационна жалба от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГД „ИН“/ срещу решение № 5525 от 01.10.2021г. по адм.дело №

2921/2021г. на АССГ, 5 с-в, В ЧАСТТА, с която се уважава иска срещу главната дирекция за размера от 50лв. за претърпените неимуществени вреди за периода 11.05.2018г.-15.05.2018г. за допуснато нарушение на чл.3 от закона, произтичащи от лошите условия в Затвора С., и не е присъдено юрисконсултско възнаграждение по чл. 10, ал.2 от ЗОДОВ. Неправилно първоинстанционният съд не е взел предвид, че преместването на Р. от ЗО „К.“ в Затвора С. е станало по негово искане, с оглед упражняване правото му на иск и срещите му с определения особен представител. Неправилно са кредитирани свидетелски показания, които не могат да опровергават съдържанието на официални документи. С тях се изяснява преживяното от свидетеля, а не от ищеца. По отношение на хигиената самите затворници са длъжни да спазват такава, а престоят на открито е правна възможност, а не задължение. Моли решението в оспорената му част да бъде отменено. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на СОФИЙСКА ГРАДСКА ПРОКУРАТУРА изразява становище за неоснователност на касационните жалби и моли решението да бъде оставено в сила.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-град, Х.-и касационен състав, след като прецени събраните по делото доказателства и наведените касационни основания прилагайки нормата на чл. 218 АПК, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационните жалби са ПРОЦЕСУАЛНО ДОПУСТИМИ, като депозирани в срок и от активнOLEгитимирани лица, за които съдебният акт в оспорените му части е неблагоприятен. Разгледани по същество, касационните жалби са НЕОСНОВАТЕЛНИ.

Първоинстанционният съд е бил сезиран с иск по чл. 284 от ЗИНЗС за обезщетяване на неимуществени вреди в размер на 584лв., причинени на Н. П. Р., поради нарушение на правата му по чл.3 от ЕКПЧ, състоящо се в лоши условия в затвора С. по време на престоя му в килия „К.“ в периода 11.05.-15.05.2018г., и в размер на 1400лв. поради недопускане на правна помощ на 11.05.2018г. По първият иск ищецът твърди, че е бил конвоиран от ЗОЗТ „К.“ в Затвора С. на 11.05.2018г. в 09,40ч., за да се яви по адм. дело № 13923/17г. на АССГ, насрочено за 14.05.2018г. На същия ден от 10,10ч. многократно е искал да се свърже с адвоката си по телефон, но получавал отговор, че ще се свърже, след като го изведат – от 14,35 до 15,55ч. Въпреки това в 11,05ч. му отворили килията и му позволили да се свърже с адвокат. Около 16,00ч. бил повикан за адвокатско свиждане, което продължило до 18,00ч. Около 14,3.ч. го отключили, но не го извели на открито, а в хамбар с метален покрив, закрит, със застоял въздух и прах. През останалото време престоял в килия „К.“, където нямало кошче за боклук, мивка, на душа липсвала слушалка, имало само две шкафчета. Имало също хлебарки и дървеници, от прозореца влизали плъхове, имало само една работеща луминисцентна лампа, ограничен бил достъпа до слънчева светлина, липсвала хигиена в помещението.

ГДИН е оспорила иска с отговор от 24.08.2018г. Към преписката е приложено писмо от затвора в С. – л. 28-29, според което Р. е пребивавал в килия от 41 кв.м. за 10 човека +2 кв.м. санитарен възел. Килията е била оборудвана с легла на два етажа, прозорци, санитарният възел разполагал с мивка, тоалетна и душ с постоянно течаща топла и студена вода. На лицето е предоставена възможност за ползване на телефонен апарат, поставен на общодостъпно място в групата, който се ползва когато се излиза за престой на открито или когато уведоми служител на НОС, че има необходимост да

го ползва. Мястото за престой на открито е с навес. В периодът 11.05.-15.05.2018г. не са подавани сигнали за проблеми, свързани с ВиК и ЕЛ инсталацията. Хигиенни препарати са давани на затворниците веднъж месечно – сапун, прах, белина и др. Наличен е договор с [фирма] за дезинсекция и дератизация на всички килии, но не винаги затворниците допускат служителите на фирмата в помещенията. Приложени са още: справка за извършени ремонтни в Затвора С. в периода 01.01.2016г. – 31.12.2018г., като килията на 8-ма група, сред които и процесната, са ремонтирани основно през 2017г.; протоколи за извършени дезинсекция и дератизация от 23.03. и 28.05.2018г.; таблица за раздаване на почистващи препарати за м. май 2018г. с раздадени на 8-ма група 7бр. веро, 7бр. прах, 100бр. сапун, 7бр. белина, 1бр. метла, 3 бр. домакинска тел и 3бр. домакинска гъба.

При така събраните доказателства е постановено решение № 1601/11.02.2019г., с което искът на Р. е отхвърлен. Това решение е отменено с решение № 1348/04.03.2021г. по адм. дело № 835/2020г. на ХХ троен състав на АССГ и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на същия съд с указание делото да започне от осъществяване на предоставената на ищеца правна помощ, тъй като назначения служебен защитник се е оказал лишен от право да упражнява адвокатска дейност в периода 21.02.2020г. – 21.08.2020г.

При новото разглеждане на делото е депозирана ДЗ от 26.05.2021г. от инспектор СДВР – 8-ма група, в която попада спално помещение „К.“. Към ДЗ е приложен снимков материал на прозорците в помещението, навесът в помещението за престой на открито, телефонът, банята, радиаторът в помещението, мивката и душа. В сз на 16.09.2021г. като свидетел е изслушан Л. А. Л., който е бил в процесната килия през м. май 2018г. Сочи, че същата е преходна и в нея се настаняват лица от 30 К., които чакат да се явят на дела. Килията е дълга около 15 м и широка 5м. Предвидена е за 20-22 човека. Има една маса, една пейка, един двоен прозорец с мрежа, който се отваря. Има тоалетна и мивка, но в този момент мивката била счупена. В коридора извън килията имало телефон. Разходката на открито ставала в едно хале, което е покрито. По приложената снимка на телефона, свидетелят твърди, че същата не е на телефона, който тогава е бил там. Този е сниман сега и е от карето, където се правят разходките. Телефонът тогава се намирал на етаж, на който е килията, извън килията до кабинката на постовия полицаи, на разстояние около 15-20 метра, и бил с карта. Хигиената в килия К. била лоша. По време на престоя си свидетелят бил отговорник на килията и почиствал, но му се давала само кофа с вода и парцал, без никакви препарати. Боклукът се замитал в края на килията до тоалетната, защото нямало кошче. При разходката се допускало да се изхвърли и този боклук. Имало една маса и храненето се извършвало на смени, защото се събирали максимум 5 човека. Б. се държал под долната вишка на земята. Имало 2 шкафчета, които били счупени и почти не се използвали, защото били пълни с хлебарки и дървеници. За осветление служела една лампа тип пура около 1 м, 1.5 м максимална дължина, само една за цялото помещение. Таванът в стаята бил висок горе-долу около 4 метра. Мивката била счупена и водата се стичала директно на земята, в общия сифон към душа, който бил един маркуч, вързан с тел. По принцип в килията били заключени 23 часа, отключвали ги 1 час по време на разходката. Всички били на строг режим. Разрешавало се обаждане по телефон само по време на разходка.

Въз основа на така установената фактическа обстановка АССГ, 5-ти състав е приел, че исквата молба е частично основателна, тъй като действително ищецът е

бил поставен в лоши условия по време на престоя му в килия „К.“ в периода 11.05.-15.05.2018г. Тази килия била постоянно пренаселена, с лоши санитарно-хигиенни условия, без места достатъчно места за сядане, поставяне на багаж, осветление, както и без осигуряване на обитателите ѝ на мин. 1 част престой на открито. Обезщетението е определено по справедливост в размер на 50лв., т.е. по 10 лв. на ден, с оглед краткия престой от 5 дни и доказателствата за извършено пръскане срещу вредители, макар и неефективно. В останалата част е отхвърлил иска като неоснователен. Относно претендираното обезщетение от 1400лв. поради невъзможност за свързване на ищеца с адвокат на 11.05.2018г., искът е отхвърлен, тъй като тази невъзможност е продължила 55 минути - от 10,10ч., когато е поискана, до 11,05ч., когато е осигурена. Чл. 76, ал.2 от ЗИНЗС дава право на лишението от свобода да бъдат консултирани от адвокат, но не е посочено, че на такова искане следва да се реагира незабавно. Още повече, че не става въпрос за животозастрашаващи обстоятелства. Осигурената връзка с адвокат в рамките на по-малко от час е обосновала извода на съда за неоснователност на иска в тази част. По делото не са установени и вреди, които ищецът да е претърпял през тези 55 минути. С оглед частичното уважаване на иска на ответника не са присъдени разноски.

Пред настоящата инстанция не са ангажирани писмени доказателства по смисъла на чл. 219, ал. 1 АПК, които да са релевантни към спора. По смисъла на чл. 220 във връзка с чл. 218, ал. 2 АПК съществува забрана за фактически установявания в касационното производство. При установената от първоинстанционния съд фактическа обстановка, Административен съд София-град, XII касационен състав, сформира правни изводи, които споделят тези от оспореното решение. Съдебният акт е правилен, при неговото постановяване не е допуснато нарушение на материалния закон – касационно отменително основание по чл. 209, т. 3 АПК. Съображенията за това са следните:

Съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС „държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3“, който в своята ал. 1 предвижда, че тези лица „не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение“. Според чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС „за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаят чувство на страх, незащитеност или малоценност“, както и действия или бездействия на специализираните органи и длъжностни лица при или по повод извършване на административни наказания. Правилно в оспорения акт е посочено, че от установените факти се обуславя осъществяването на нарушение по чл. 3, ал. 2 и чл. 86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от закона, и настъпила, в резултат на нарушението, неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на

оборима презумпция, въведена с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. В този смисъл на доказване подлежи и причинно-следствената връзка между нарушението на чл. 3 ЗИНЗС и настъпилата в патримониума на ищеца неимуществена вреда –чувство на унижение, обида, безпомощност, стрес, невъзможност за задоволяване на основните човешки потребности от чист въздух, спокоен сън и елементарна хигиена. За квалифицирането на едно бездействие като незаконосъобразно, е необходимо да бъде установено неизпълнение на фактическо действие от страна на административен орган или длъжностно лице от администрацията, като е необходимо да съществува нормативно установено задължение за изпълнение на това действие. Дори и да не се докаже незаконосъобразно бездействие или действие на конкретно длъжностно лице от състава на ГД „ИН“, е достатъчно за претърпяването на неимуществени вреди поставянето на условия в противоречие с изискванията по чл. 3 ЗИНЗС. В този смисъл и отговорността е обективна, безвиновна.

Съгласно чл. 27, ал. 1 и 2 от ППЗИЗС настаняването на лишените от свобода в спални помещения се извършва от съответния инспектор по социални дейности и възпитателна работа въз основа на капацитетните възможности на отделните помещения в групата, изискванията на режима и сигурността. В случая Р. е бил настанен в килия с капацитет от 10 човека, но фактически лицата в нея са били повече. Това е довело до невъзможност всички настанени да използват шкафче, пейка, маса и т.н. Наличното в килията изкуствено и естествено осветление също не е отговаряло на броя на настанените. В случая е налице действие, представляващо нарушение по чл. 3 ЗИНЗС, доколкото ГДИН, чрез подчинените ѝ органи, не е съобщила капацитета на помещението при настаняване на Р. в него. Освен това е налице и незаконосъобразно бездействие от страна на ГДИН по осигуряване на елементарна хигиена на затворниците, като раздадените препарати и извършените дезинсекции и дератизации са се оказали недостатъчни, а ползването на санитарния възел е било значително затруднено не само поради многото настанени лица в помещението, но и поради нефункционирането на батерия на мивката и душ. Същото се отнася и неосигуряването на престой на открито. Съгласно чл. 86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС лишените от свобода имат право на престой на открито не по-малко от един час на ден. На това тяхно право съответства задължението на затворническата администрация да осигури спазването му. В случая Р. е извеждан от килията в хале, което има частични отвори в горната част на едната му стена, видно от снимка на л.24. От останалите страни халето не е отворено, има таван, и не може да се приеме за навес, а за постройка. Престоят в нея съответно не може да се квалифицира като такъв на открито, а само като престой в помещението с по-големи отвори за проветряване от тези в килията. Неоснователни са възраженията на ГДИН, че свидетелските показания не могат да се кредитират, защото за същите обстоятелства има официални документи. По делото няма писмени доказателства за точния брой лица, настанени в процесната килия в периода 11.05.-15.05.2018г., а само за капацитета ѝ. Приложени са доказателства за извършена дератизация и дезинсекция през март 2018г. и след това - на 28.05.2018г., т.е. след престоя на Р.. Същото се отнася и до раздадените хигиенни препарати за м. май 2018г. и протокола за извършен ремонт в помещението през 2017г. Изслушаните от първоинстанционния съд свидетелски показания не противоречат на писмените доказателства, а установяват по безспорен начин неефективността на предприетите мерки. Следователно правилно първоинстанционният съд е формирал извод, че е налице бездействие от страна на ГД

„ИН“ да осигури необходимите нормални условия за престой в спалното помещение на касатора Р. в периода 11.05.-15.05.2018г.

В резултат на бездействието на ГДИН в този период в правната сфера на последния са настъпили неимуществени вреди, които са в причинно-следствена връзка с посоченото бездействие. Неоснователно е възражението на ГДИН, че касаторът Р. сам се е поставил в неблагоприятно положение, защото преместването му от ЗО „К.“ в Затвора С. е станало по негово искане, с оглед упражняване правото му на иск и срещите му с определения особен представител. Този аргумент е отхвърлен още в решението на тройния състав на АССГ по адм. дело № 835/2020г., защото поддържането на съответните условия в мястото, където лишеният от свобода пребивава временно или постоянно, е задължение на ГДИН, независимо от причините, поради което лицето се намира там. Това, че на същия му предстои явяване на дело, не е основание да бъде поставяне в по-лоши условия от другите лишени от свобода при същия режим.

Следователно по отношение на иска за претърпените неимуществени вреди за периода 11.05.2018г.-15.05.2018г. за допуснатото нарушение на чл.3 от закона, произтичащо от лошите условия в Затвора С., са налице всички елементи от фактическия състав на разпоредбата на чл. 284, ал. 1 във връзка с чл. 3 ЗИНЗС, като не е оборена и презумпцията по чл. 284, ал. 5 от с.з. Правилно исковата претенция в тази част е уважена частично, като настоящата инстанция намира оплакванията в двете касационни жалби за необоснованост на решението по отношение на размера на обезщетението за изцяло неоснователни. Като е отчетел периодът на въздействие и интензитетът на негативните изживявания, съдът правилно е определил размера на обезщетението. Обезщетението не следва да бъде източник на неоснователно обогатяване за пострадалия, като при претенция за вреди над обичайните последният следва да ги докаже, за да се оправдае и присъждането на обезщетение над обичайния размер. Определеното обезщетение е по 10лв. дневно, което е съобразено с практиката на ЕСПЧ при присъждане на обезщетения в сходни случаи. Неоснователни са доводите на касатора Р., че първоинстанционният съд е разграничил основанията на иска на две: нарушено лично пространство и лоши условия, защото съдът правилно е възприел първото като част от второто. В този смисъл определеното обезщетение е за всички лоши условия, които съдът е установил: недостатъчно пространство; невъзможност всички настанени да използват шкафче, пейка, маса и т.н.; недостатъчно осветление; неосигуряване на достатъчна хигиена и престой на открито.

Що се отнася до иска от 1400лв. за претърпени неимуществени вреди поради недопускане на правна помощ на 11.05.2018г., същият правилно е отхвърлен като неоснователен поради липсата на посочените по-горе кумулативни предпоставки. Не е налице бездействие от страна на затворническата администрация, доколкото на искането за свързване с адвокат, направено в 10,10ч., е реагирано в 11,05ч., когато на касатора Р. е осигурена възможност да говори с адвокат по телефон, а в 16,00ч. – и за адвокатско свиждане. Не е налице и претърпяна вреда от Р., доколкото същият не посочва забавянето от 55 минути да му е причинило такава, нито обяснява в какво се изразява тя.

Неоснователно е възражението на касатора ГДИН относно неприсъждането на юрисконсултско възнаграждение пропорционално на отхвърлената част от жалбата, защото същото се изключва от чл. 10, ал.3 от ЗОДОВ. Единствено адвокатското възнаграждение на пълномощника на ищеца следва да се съобрази с уважената част от иска, но в случая разноски за адвокат не са присъдени.

По тези доводи и аргументи, касационната инстанция заключава, че оспореното съдебно решение е правилно на основание чл. 209, т. 3 АПК /в съответствие с материалния закон/ и при условията и по реда на чл. 221, ал. 2 АПК следва да бъде оставено в сила. Не се констатираха служебно основанията за касиране на съдебния акт по см. на чл. 218, ал. 2 АПК във връзка с чл. 209, т. 1 и т. 2 АПК. С оглед неоснователността на касационните жалби, разноски не се присъждат.

По изложените съображения, Административен съд София-град, XII-ти касационен състав, на основание чл. 221, ал. 2 от АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС,

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 5525/01.10.2021 г. по адм. дело № 2921/2021 г. на АССГ, Първо отделение, 5-ти състав.

РЕШЕНИЕТО е окончателно на основание чл. 223 АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: